

AZ ÁLLATVILÁG

MM A. HAZAI ZOOLOGIAI MM
LABORATORIUM FOLYÓIRATA

LAPTULAJDONOS:
PETE CSONGOR

SZERKESZTŐ:
CSIKI ERNŐ

ABICH
KALMAN.

1908. évfolyam. ++++++ Augustus 15. ++++++ 4. füzet.

TARTALOM:

	Oldal
<i>Katona Kálmán</i> : A leopárd életéből	57
<i>Schenk Jakab</i> : A rablóhalász sorsa	63
<i>Sólyom</i> : A nyúl és kultusza	65
<i>Anisits Izabella</i> : Képek Paraguay állatvilágából	68

Kisebb közlemények:

Pézsmatulok-tenyésztés	71
Új poczok állatvilágunkból	71
Vadászok és gyűjtők figyelmébe	72
Szelid szárnyasok	72
Előfizetési felhívás	72
Hirdetések a borítékon.	

«Az Állatvilág» kiadóhivatala: Budapest, VII., Damjanich-utca 36., a
hová az előfizetési díj (évenként 5 korona) is küldendő.

Kérjük e számot érdeklődő ismerőseinek megmutatni, vagy figyelmüket folyóiratunkra felhívni. Mutatványszámot szívesen küldünk.

A LEOPÁRD ÉLETÉBŐL.

Irta: KATONA KÁLMÁN.

AFRIKA legveszedelmesebb macskája a leopárd, még mindig nagy számmal tanyázik Közép-Kelet-Afrika egész területén. Tanyája megválasztásában egy cseppet sem válogatós; úgyszólván mindenütt ott van. Nagyon találóan mondja róla SCHILLINGS, az újabb idők leghírnevesebb afrikai vadásza: «Überall und Nirgends».

A puszták dörgő hangú fejedelmének, az oroszlánnak, aránytalanul kisebb az elterjedési köre, mint tarkabőrű rokonáé. Az oroszlán a steppék, a ritka steppei erdőkkel és bozóttal benőtt fensíkok lakója s nevezetesen ott gyakori igazán, hol nagyobb számú vad szokott tartózkodni. Az igazi, sűrű, sötét őserdőben már nem találjuk nyomát. (Igaz, hogy az igazi őserdőt aránylag nagyon kevés vad lakja. Egy-két kisebb fajta antilóp, vaddisznó és majmok. Igazán őserdőt lakó állat az elefánt.)

Nem ily élesen meghatározott területen végzi vakmerő rablásait a leopárd. A kikötővárosok közvetlen közelében ép oly gyakori, mint a távoli vadonok vaddús steppéin, de a mocsaras vidékeken is ép úgy otthon van, mint az őserdőkben.

Epenséggel nem zavarja őt az emberi lakások közelsége; mint már említettem, a kikötővárosok közelében is elég gyakori, annál közönségesebb a távolabb eső vidékek falvai közelében. Itt, mivel a benszülöttek «sambá»-iban (kukoricza-, banána- stb. ültetvények) az ültetvényeket pusztító majmokra, vaddisznókra (*Potamochoerus africanus*)* és tüskés borzokra vadászik, a benszülötteknek még hasznót is hoz. Jóllehet, e kártevők pusztításával elért haszon nem igen érhet föl azzal a kárral, mit az ily «falusi» leopárd aprómarhában és sokszor emberéletben is okoz.

Legkedvesebb tanyájának én mégis a folyók sűrű parti erdejét tartom, kivált ha a folyó egyes helyeken kisebb-nagyobb mocsaras területeket alkot. Ilyen helyen bőségesen találja kedvencz zsákmányát, nevezetesen a majmokat, az őznagságú antilópokat (*Cervicapra Wardi* és *Tragelaphus massaicus*) és a vaddisznókat.

Minden gyakorisága mellett aránytalanul kevesebbszer találkozik vele az európai vadász, mint az oroszlánnal. Tarka bundája — melyet könnyen nagyon is feltűnőnek tartanánk — pompásan beleolvad a környezetbe s így nagyon könnyen észrevétlenül marad még az egész közelünkben heverő állat is. A nappalt különben nagyon gyakran a fákon tölti.

* A varacskos disznó (*Phacochoerus aethiopicus*) kerüli az emberi lakások környékét.

A leopárd vadászata ép úgy, mint a vele való találkozás, leginkább a véletlenség, szerencse dolga. És ha találkozunk is vele, az is oly meglepetésszerűen történik, hogy legtöbbször, mikor fegyverünket kézhez veszszük, leopárdunk túl van árkon-bokron. Ez az oka annak, hogy nagyon sok európai van, ki még leopárral egyáltalában nem találkozott, pedig már évekig lakta a vadonságot s így számtalanszor hallotta sátra közelében a leopárd dühös hörgő hangját és bizonyynyal sokszor boszankodott kárára megejtett vakmerő rablásain.

Hihetetlen az a vakmerőség és gyorsaság, a mivel a leopárd rablásait végrehajtani szokta. Így például mindennapi eset, hogy napközben — a falu közvetlen közelében — a hazafelé hajtott kecskenyájából a pásztorok szemeláttára egy darabot kikap és ép oly meglepetésszerű gyorsasággal, mint a minővel rablását végrehajtotta, tűnik el a dzsungelben.

Ismeretes a kutyák iránti ellenszenv. Ezek elrablásában igazán csodálatos a mérészsége. Ezekért gyakran betör a lakóházakba, sőt több esetet tudok, mikor a karavánal haladó kutyát gazdája lába mellől sodorta el.

Egy izben L. német tiszttel voltunk elefántvadászaton, sátraink körülbelül száz méter távolságra voltak egymástól fölállítva a Moschitól Aruscháig vezető karavánút mellett. Egyszer úgy éjjeli egy óra tájban, puskadurrogásra ébredék föl. Másnap hajnalban tudakoltam az éjjeli lövöldözés okát, mire L. előadta, hogy egy leopárd betört a sátrába — megjegyzem, több tábortűz égett — és ágya alatt heverő kutyáját elragadta. Erre több lövést tettek a vakmerő rablóra, természetesen eredménytelenül, mire zsákmányát ugyan odahagyta, de az akkorára már kimult.

Természetes, legvakmerőbb éjjel. Ilyenkor gyakran betör a benszülöttek kunyhóiba és ily esetekben az ott lévő aprómarhák legtöbbször szétmarczangolja. Ily éjjeli támadások alkalmával nagyon gyakran emberi élet is esik áldozatul. Én nagyon hajlandó vagyok elhinni, hogy egyes helyeken egy-egy ily falu közelében tanyázó leopárd egész «man eaters»-é növi ki magát. Az pedig egészen bizonyos, hogy a leopárd sokkal többször támadja meg az embert, mint az oroszlán.

A Letema-hegy lábánál és a Daryama-folyó mellett lévő tanyámra gyakran ellátogatott éjjel egy-egy leopárd, de megelégedett azzal, hogy konyhámul szolgáló nyitott kunyhóból el-elvitt egy antilópczombot vagy gerinczet. Az első napokban, melyeket a fönt említett helyen töltöttünk, egy hiénát (*Hyaena Schillingsi*) lőttem, melyet ki akartam preparálni. Másnap hajnalban láttuk, hogy a hiénát az éjjel — a nélkül, hogy a körülötte alvó embereim fölébredtek volna — egy leopárd elvitte. Nyomait követve, egy-néhány lépésnyire megtaláltuk a hiénánkat egy tükörsíma törzsű mimóza ágai között, körülbelül négy méter magasságban.

A leopárdnak az különben rendes szokása, hogy zsákmányából azt a részt, a melyet nem bir elfogyasztani, fára hurczolja föl. Így zsákmánya úgy a hiénák és sakálaktól, valamint az ezen a vidéken hihetetlen számban élő keselyűk és más dögötevő madaraktól biztosítva van.

A vadonságban kóborolva, gyakran akad a vadász ily faágak közé akasztott zsákmány maradványaira. Ha ilyen fa alá ügyesen erős csapóvasat helyezünk el, úgy majdnem bizonyos, hogy e pompás bundájú ragadozó zsákmányunkká válik.

A milyen nehéz leopárrdal cserkészés közben találkozni és azt elejteni, ép oly könnyű őt csapdával fogni. Azért az Afrikába utazó vadászoknak nem győzhetem eléggé ajánlani, hogy egy-két jó erős csapdát vigyenek magukkal. Magam is csapóvasakkal — bár sokszor nem volt időm azokkal vesződni — nagyon szép eredményt értem el.

Az én módszerem a leopárdok fogásában a következő volt: Rendszeren ott állítottam föl a csapdát, hol az erdei antilópok (*Tragelaphus*) váltói voltak. Csalétkül leginkább majmot, gyöngytyúkot, nagyon sokszor a lelőtt vad zsigereit s más hulladékot tettem. Többször fogtam leopárdot hiénán is. Míg ha élő állatot, pl. kecskét kötöttem ki csaléteknek, egyetlen egyszer se ment a csapdába, pedig — mint a nyomok igazolták — több ízben közvetlen a csapda előtt haladt el.

Ezekből következtetve, nagyon helytelennek tartom a természetrajzi könyvek azon állítását, hogy a leopárd dögre nem megy.

A csapda lánczát rendszeren nem kötöttem meg, nehogy a megfogott állat végső erőfeszítéssel lábát a csapdából kihúzza, hanem hagytam, hogy a megfogott leopárd a csapdát a rája erősített horoggal továbbhúrczolja.

A csapdában megfogott leopárd maga a düh megtestesülése. Dühében a csapdát (a csapdában megfogott leopárd legtöbbször minden fogát és körmét letördeli a

Letemai tanyám.

csapdán) s a körülötte lévő fákat rágja, tépi. Ha pedig a közeledő vadászt meglátja, azt majdnem mindig — dühös morgástól kísérve — megtámadja.

Természetes, hogy a nehéz csapda és a csapdához erősített nehéz horog nagyon meglássítják a támadást, de az ily megfogott leopárd még mindig igen komoly ellenfél, azért a legnagyobb vigyázat ajánlatos.

A benszülöttek is leginkább csapdák segítségével hozzák terítékre. Ezek a csapdák olyan szerkezetűek, mint a csapóajtós patkánycsapdák. Földbe ásott és felül ugyancsak fatörzsekkel befödött alkotmány a csapda «ládája» s egy hatalmas fatörzs a csapóajtó. Ha most a leopárd a csapdában elhelyezett csalétekre rohan, a csapóajtót tartó zsinég elrándul s a «csui» (így nevezik a szuahiliek a leopárdot) fogoly.

Ilyenkor természetesen óriási az ujjongás az egész faluban. A falu népe, kivált az asszonyok és a gyermekek, szidják, csúfolják a most tehetetlen dühében vergődő állatot s mikor aztán megelégtették e mulatságukat, lándzsadöfésekkel végzik ki.

Az így elcsípett leopárd bőre sokszor különös alkalmazást talál, különösen a Kilima-Ndjaró környékének feketéinél. A benszülöttek ugyanis nagyon jól tudják, hogy a leopárd mily szenvedélylyel vadászat majmokra s mily óriási rémületet okoz egy leopárd feltűnése egy-egy majomcsapatban, tehát a sambáikban a leopárd bőrét egy fabakra húzzák s kész a «majomijesztő». Hogy a szemfüles tolvajok e «majomijesztőt» legalább egy ideig respektálják, az bizonyos!

A majmok különben könnyen segítségünkre lehetnek a leopárd föltalálásában. Ha egy helyen nagyon zajongnak a majmok, mondjuk, a páviánok dühösen ugatnak a dzsungel egy pontja felé, akkor a tapasztalt vadász lövésre kész fegyverrel tart arrafelé, mert ott majdnem egész biztonsággal leopárdra számíthat.

Kivált a szemfüles czerkóf-majmok (*Cercopithecus rufoviridis*), melyekre talán még jobban «utazik» a leopárd, mint a többi majmokra, jelzik pompásan a leopárdot; én úgy találtam, hogy ezeknek egy specziális riasztó hangjuk van a leopárd jelzésére. (Érdekes, hogy mikor letemai házam előtt oroszlán vagy más bőrt szárítottam, a sűrke czerkóf-majmok békén mászkáltak a tanyám mellett lévő mimózafákon, de ha leopárd-bőrt tettem a napra, úgy azonnal megjelentek a «tumbirik» s egyre közelebb merészkedve hozzá, dühösen szidták ártalmatlanná lett ellenfelük — bőrét.)

Hogy a majmok e riadozásait figyelembe vettem, köszönhettem nem egy érdekes vadászkalandomat és azt, hogy aránylag sokszor láttam leopárdot.

E vadászkalandok közül egyet, melyre még most is szívesem emlékezem vissza, alább fogok elmondani.

Ez a vadászkalandom is a fönnebb említett letemai tanyámon történt. Ezen a helyen azon időben (1903. év április) tökéletes Robinson-életet éltem. Akkoriban nagyon takarékoskodnom kellett s így banánalevelekből készült házam fölépítése után elbocsájtottam derék vanyamvezi teherhordóimat (ezek Közép-Kelet-Afrika legjobb karavánemberei) és csak egynéhány csága boy-t tartottam magam mellett.

A cságák elég tanulékonyak és szorgalmasak s mint afféle «msenzi» nép (vad, bár, így nevezik udvariatlanul a karavánok emberei a vaszahíliek és a magukat szuahílieknek valló szedett-vedett parti rabszolga-utódok a belső földek benszülötteit), nagyon kis igényűek, de nem bírják s nem is alkalmasak a karavánéletre. Ha ugyanis elhagyják a Kilima-Ndjaró lejtőin elterülő, dús banánaligetekkel koszorúzott hazájukat és a stepére mennek, csakhamar erőt vesz rajtuk a «kunguru» (malária).

Azért szinte babonás félelemmel kerülnek a steppét s kiváltképen az olyat, mint az Aruscha-Jini és Letema-hegyek környéke, hol még száraz időszak alatt is óriási számban dűnyögnek éjjel a «kunguru»-t hozó mosquitók. (Érdekes, hogy Afrika összes benszülöttei igen jól tudják és tudták, hogy a maláriának mosquitók a terjesztői.)

De távol tartják őket a steppétől a pusztaság más rémei is: az oroszlán, a dühös rinoczerosz, de leginkább a szerteséjjel kalandozó maszai harcosok, kiknek a hire ugyan most már nem oly félelmetes, mint azelőtt volt, de még mindig elegendő arra, hogy e békés földművelő népet rettegésben tartsa, kivált pedig akkor, hogyha egy csapat karcsú maszai «elmoran» (harcos) — pompás harczi díszben — mutatkozik tanyánk közelében.

Mikor aztán egy-kettő megbetegedett közülök, nagyon megunták a steppei életet s egy hajnalban — előző napon magam is gyöngélkedő voltam — arra ébredtem föl, hogy cságáim három aruscha-chinji benszülöttel — kiknek éjszakára szállást adtam — megléptek.

Nehéz napok következtek azután; egyedül a végtelen vadonságban! De e másfél hónapi remetésedésem még aránylag elég jól telt el és soha sem lesz és lett volna alkalmam annyi oroszlánt és leopárdot lőni, mint akkor, de lusta lettem volna bőrükkel vesződni s így nem is igen jártam utánok.

Az elmondandó vadászkalandomat megelőző napon sok érdekes madarat gyűjtöttem; ezek kipreparálásánál késő éjjelig dolgoztam, a mit különben — daczára nagy kimerültségemnek — ez éjjel különösen szívesen tettem, mert oly fenséges oroszlánkonczertet, mint akkor, nem sokszor hallottam.

Alig vágják czikkázva köreiket a legelsőbb jelentkező denevérek s alig szólalt meg az első lapantyú, miután a perzselő nap a Letema-hegyek mögé bukott alá s a stepére terült az alkonyodásnélküli trópusi est, már is megszólalt messze, valahol a Letema oldalán — mint egy óriási sóhajtás — az oroszlán hangja.

Majd később, mintegy két óra mulva, óriási dübörgéssel száguldott közvetlen a sátram mellett egy csapat zebra — ez a csapat estefelé rendesen tanyám közelében szokott legelészni — erre mindjárt közvetlen közelből megszólalt egy, majd a többi — összesen hat darab — oroszlán mennydörgő hangja.

Az aequatorialis Afrika steppeinek e közvetlen közelből hallgatott nagyszerű éjjeli zenéje felejthetetlen lesz reám nézve s akkoriban egészen megszokták idegeim azt, hogy vízi antilópok (*Cobus*) bőréből készített ajtóval elzárt banánalevélkunyhómban e nagyszerűen félelmetes zenét nyugodtan élvezhettem.

De éjjelem munkám végeztével sem maradt zavartalanul. Alighogy lefeküdtem a tábori ágyra, már is betotyogott egy viziló udvaromba s egész közel ért már házamhoz, mikor aztán kiáltásomra gyorsan visszavágtatott a folyóhoz. Rálőni természetesen nem akartam, mert mit csinálhattam volna ily óriási hústömeggel? Lettek volna csak embereim, akkor a kíváncsi «Jónás» alighanem drágán fizette volna meg látogatását!

Mikor végre elszenderültem, majorságom éktelen zajongása vert föl álmomból; tanyámhoz szokott haszontalan servál tette látogatását tyúkjaimnál. A tyúkok védelmére tett alarmlövés a rablót zsákmány nélkül riasztotta el, minek az lett a következménye, hogy serválom azon az éjjel még két izben tért vissza.

Ily nyugtalan éj után — különben is az előző nap nagyon fáradságos volt — nem csoda, ha egy kissé tovább maradtam az ágyban, mint rendesen. Mikor kunyhómból kiléptem, már a mimózák fölé emelkedett a nap, a félmajmok is régen abba hagyták a siránkozásukat s régen dalba kapott már a bülbül.

Hamarosan dolgaim után láttam; legelőször is a kávéfőzéshez fölélesztettem a konyhában a tüzet s épen forni kezdett a víz, a mikor egyre erősebben és mindinkább hozzám közeledőleg hallatszott a czerkóf-majmok leopárdot jelző riadója.

Kunyhóm oldalához támasztott 7 mm. Mauser-puskámat gyorsan kézhez kapva, a «bóma» (tüskekerítés) elé siettem, hogy lássam a majmok izgatottságának az okát, bár majdnem biztosra vettem, hogy csakis egy vadászatáról hazaballagó leopárdról lehet szó.

Csakugyan az is volt. Csakhamar meg is pillantottam őkelmét, a mint a gyalogúton macskamódra, óvatosan — mintha harmattól féltette volna bundáját — lépdegélt. A majomhadra rá sem pillantott, bár az öreg hímek már a mimózák legalsó ágaira merészkedtek s onnan szidták gyűlölt ellenfelüket.

Egy darabig még gyönyörködtem ez érdekes látványosságban, de aztán, mikor körülbelül nyolczvan lépésnyire volt tőlem, működésbe hoztam fegyveremet.

A vállapon talált állat tűzben esett össze. Látva azt, hogy lövésem halálosan talált, odahagytam a még vergődő állatot s újból visszatértem kunyhómba szakácsolni.

Végtelenül örültem az ily könnyű szerrel szerzett vadászsákmányon; csak egy dolog bántott egy kissé, t. i. hogy igen erős munka lesz így, egymagának az ily hatalmas állat bőrét kipreparálni.

De ettől a gondtól is megszabadultam! Reggelizés közben egy ismerős aruschachinij «olmorno» (házas ember, ki már a harcosok rendjéből kilépett), ki egy kis dőbön mézet hozott nekem ajándékba, toppant házamba. Ez az ember néha-néha el látogatott hozzám s olykor-olykor egy kis szolgálatot is végzett, a mit persze gazdag vadbőr és hús baksissal viszonztam. Most a szokott baksishoz még a «jószagú daná»-t (gyógyszer, varázsszer), a jodoformot — melyet a vidék benszülöttei, kiknél igen gyakoriak az elhanyagolt sebek, nagyon becsülnek — ígértem s így emberem szívesen hozzálátott a bőr kikészítéséhez. Zsákmányom óriási példány volt; ugyancsak volt mit czipelnünk, míg házamhoz hoztuk. Fölbontva, gyomrában egy frissen megölt vaddisznó maradványait, talpában pedig, úgy mint a legtöbb általam elejtett leopárdnak talpában, a tuskésborz (*Hystrix*) egy-két tuskéjét találtuk.

A diadalmasan előrenyomuló civilizáció nemsokára megtizedeli még a mostanáig ismeretlen vadonság állatvilágát is. Nemsokára megritkulnak az antilópok, zebrák és struczok nyájai s ritkábbak lesznek az oroszánordítástól hangos éjjelek is.

Egyik-másik állatfaj már el is tűnt örökre az afrikai steppékről és őserdőkől; soknak pedig már nagyon is meg vannak számlálva napjai. Pompás ragadozónk, a leopárd még nem tartozik ezekhez. Sok ezernyi kószál még mindenfelé s daczára, hogy minden lelőtt leopárd után lődijat fizet a kormányzóság, számuk nem fogy nagyon. Így hát alapos reményem van, hogy még többször találkozom vele és talán sikerül kilesni egy-két érdekes s még meg nem figyelt szokását, melyet talán egyszer, később el is fogok mondani.

A RABLÓHALÁSZ SORSA.

Irta: SCHENK JAKAB.

NEHÉZ ÉS KÜZDELMES a szegény halászember élete. Néha napján, a mikor jár a hal, gazdagon jövedelmez a mestersége, úgy, hogy jut is, marad is, de többnyire csak igen szűkmarkuan méri ki a böcsülettel megérdemelt kenyeret. Messzi idegenben, távol a családjától már hetek óta várja a jó szerencsét; kiválogatja evezővel, tolórúddal kitapogatja a legjobb helyeket, a hol «muszáj» jární a hálnak — hasztalan, a mikor olyan az idő — néha heteken át — hogy egyáltalában nem jár a hal.

Keserves koplalás ideje ez, tele gonddal, otthonmaradt családja iránt, de ki kell böjtölni, mert egyszer mégis csak megjön a szerencse. Lassan-lassan megindul a haljárás és fölvidul a halásznép. Egyszer csak megint kimaradozik a szerencse; a varsák üresek, vagy éppen csak a szemetje akad meg bennük. Kezdődik az új nyomorgás; csoda-e, ha elkeseredik és keményszivűvé válik a sanyargatott halászember, a mikor azt látja, hogy egyik társának állandóan mennyire kedvez a szerencse?

A foglalkozásuk révén hallgatag halászok csak összenéznek, szemük egyetértően összevillan, mindegyik szívében ugyanaz a gyanu vert gyökeret. És megkezdődik a csöndes, de annál ádázabb harc a rablóhalász ellen, a ki a mindennapi kenyeret veszi el tőlük és családjuktól. Néha heteken át tart a küzdelem, mert a haltolvaj ravasz és a míg tetten nem érik, addig nem esik bántódása. Ezt kívánja az igazság.

Végre mégis csak rajtakapják, a mint idegen varsából szedi ki a halat és akkor nincs irgalom. A rabló ismeri a sorsát, nem könyörög, hanem szinte gépiesen odatarja imára kulcsolt kezét; csuklóban összekötözik és aztán befogadja a hullámsír.

Ez az igazság a vizen, a hol nem marad nyom s a hol a földi igazságszolgáltatás nem talál bünjeleket. A halászok hallgatnak, háborgó lelkiismerete senkit se készíttet vallomásra, mert mindegyiknek szent meggyőződése, hogy az ítélet igazságos volt.

Néha azonban másképen is bünhődik a rablóhalász.

Valahol az alsó Tisza mentén összeszedelőzködött egy kis halászbokor. Sokáig várták a jó szerencsét, a mely végre meg is jött. A halakat éjjelre odakötötték a tanya közelében egy fűzfa törzséhez, hogy reggelig élve maradjanak és ne találjon hibát bennük a halcsíszár. A halak azonban reggelre eltűntek és így ment ez napról-napra, a legéberebb őrzés daczára. Egyszer aztán nagy halat fogtak, egy körülbelül 80 kilós harcsát, melynek reggelre ugyan szintén hült helye volt, de ettől kezdve őrizetlenül is mindig megmaradt a hal.

Ugyanakkor nyomtalanul eltűnt a tulsó parton fekvő községből egy virtuskodó halászlegény, a ki mindennap hajnalig mulatott a cigánnyal az eladott halak árából.

Vagy egy hétre rá ismét gyalmostak a halászok. Érezték, hogy nagy hal akadt a hálóba s pillanatra föl is tűnt egy óriási harcsa széles ábrázata. Nyomában rémületes látványként két emberi láb emelkedett ki a vízből, a melyek hirtelen rándításra újból eltűntek a víz alatt.

A babonás halászokat ugyancsak biztatni kellett, hogy kihúzzák a borzalmas zsákmányt. Kitűnt, hogy a nagy harcsa vonszolta maga után az emberi hullát. A harcsa száján és kopoltyúnyílásán átkötött erős zsinag rá volt fűzve a hulla derekán levő szíjra.

Az édesanyja a hullában azután fölismerte a túl a tiszai halászlegényt, a ki egy héttel azelőtt eltűnt.

A dolog úgy történt, hogy napközben megfigyelte, hová rejtik a napközben fogott halat; az éj leple alatt átúszta a Tiszát, nesztelenül odaférfkőzött a halakhoz, odakötözte őket a derékszíjához és csendesen, a mint jött, visszaúszott velük. Oly ügyesen végezte mindezt, hogy a kiállított őrök soha a legkisebb neszt se hallották. Félmétermázsa halat is vitt magával ilyenformán. A nagy harcsával azonban megjárta. A mint megérezte, hogy viszik, nekilódult és lehúzta a vakmerő rablóhalászt a víz alá.

Senki se látta, de nem lehetett erős a küzdelem, mert az ember még arra se ért rá, hogy leoldotta volna magáról a veszedelmes prédát, ha ugyan eszibe jutott!

Így beszéltek ezt Kovilovo halásztelep jó szerencsét váró halászhai.

A NYÚL ÉS KULTUSZA.

Irta: SÓLYOM.

KLASSZIKUS Ó-KOR népei magasabb véleményt tápláltak a manapság félénknek s a gyávaság jelképeének tartott nyúl felől; a rómaiak általában azt tartották, hogy a nyúlhús élvezete szépséget kölcsönöz annak, a ki azt állandóan fogyasztja. 29. epigrammjában MARTIAL, szíve egyik hölgyét GELLIÁT csunyának tartja, miután nyulat bizonyára sohasem evett s így e szavakkal apostrophálja őt:

«Si quando leporem mittis mihi Gellia dicis:
Formosus septem, Marce, diebus eris,
Si non derides, si verum, lux mea, narras,
Edisti nunquam, Gellia, tu leporem!»

Mindamellet a nyúl bátorsága felől valami különösen jó véleményt az ó-kor embere sem táplált, s a harcos, vagy a harczba vonuló csapat a szembejövő nyulat csak oly kellemetlen előjelnek vette, mint a jelenkor vadásza az úton előtte átszaladó tapsifülest.

A nyúl mint egyike a legszaporább emlősöknek, ősidóktól fogva a szaporaság, a családi istenáldás jelképeként méltán szerepelt. Az ó-egyiptomiak mai napig fönmaradt reliefjein, a nyúlba vetett ebbeli hitüknek symbolice ismételten is kifejezést adnak; áldozati állataik között a nyúl is szerepel, a melyet egyébként különböző módszerrel vadásztak s igyekeztek törbeejteni. A Nilus völgyében azért bőven akad még ma is mezei nyúl, jeléül annak, hogy az ó-egyiptomiak kimélni is tudták a nyulat, ám egyben tanuságaként annak, hogy a Nilusvölgy mai izlámhitű lakója megveti a vadat, illetőleg nyúlhúst.

Az ó-görögök és az ó-egyiptomiak, reliefjeik tanusága szerint, hajított furkósbottokkal ütötték le a szaladó nyulat; az ilyen hajtóbót az u. n. «lagobola» volt. A spártai előtt a nyúlhús nagy becsben állott; ebbeli népszerűsége utóbb átplántálódott Itáliába is, a hol azonban a nyúl mindig csak importvad maradt, a mennyiben Róma földjén otthont soha nem tartott. Hogy a nyúlhús élvezete szépséget is kölcsönözne, az inkább csak a caesarok idejében kezdett általános hitként elterjedni. ALEXANDER SEVERUS császár, naponta evett nyúlhúst, hogy szép legyen. A nyúlhúsnek a szépségre kiterjedő hatása, a római szerint csupán 8 napra terjedt.

Régebben, a római köztársaság idején, az akkori Róma orvosai, illetőleg kuruzslói, még mit sem tudtak affelől, hogy a nyúlhús élvezete szépséget kölcsönöz; sőt ellen-

kezőleg, azt hangsúlyozták, hogy a nyúlhús sűríti a vért, egyben pedig az embert búskomorrá teszi.

A nyulak nemével az ó-kor biologusai nem voltak tisztában; a kant a nősténytől nem is tudták megkülönböztetni. Még a nagytekintélyű AELIANUS is «*Historia animalium*» (XIII. 12.) című művében azt mondja, hogy a nyúl nemét változtatja s egyik évben kan, a másokban nősténynyé lesz.

A római birodalom egyes tájain, a nyitott szemmel, tehát ébren alvó nyúl, a halhatatlanság jelképeként szerepel s így az elhalt ember lelke a nyúlhoz hasonlatosan fog egykor örökalmából életre kelni. AESCHYLOS az Eumenidákban (V. 26.) DIONYZOS-BACCHUS jelképét látja a nyúlban.

A persa tűzimádók szent könyveiben az Avestá-ban és a Zend-ben, ötféle nyúlról történik említés; ezek közül két fajta a sivatag tájait lakja, egy a hegyvidéket, egy pedig az emberek által kultivált területeket; mindezek fölött áll a vörös-szőrű nyúl, a gyors lábú állatok fejedelme.

Az ó-hindu könyvekben a nyúl «*ea oatla*» néven szerepel; e kettős szó gyöke «*oae*», ugrót jelent, csak úgy mint a görög «*λαγώς*», a nyulat.

A héberek, MÓZES törvényei óta a nyulat is a tisztátalan állatok sorába vonták s így a nyúlhúst csak úgy megvetették, mint utóbb MOHAMED követői.

Az ó-keresztény egyházban ismételtelen szó esik a nyúlról; így ZAKARIÁS pápa meghagyja BONIFÁCIUS-nak, a nagy hittérítőnek, hogy hiveit a nyúlhús élvezetétől tiltsa el. Lehetséges, hogy a kereszténység első korszakában a nyulak római pogány kultusza birta rá a pápákat az ilyes rendelkezések megtételére. Középeurópa nagy apostolának, BONIFÁCIUS-nak tiltó szava bizonyára nem nagy foganattal járt, a mennyiben Gallia, Germánia és Scythia földein a nyúl minden időközön keresztül vadászat tárgya maradt ősidőktől kezdve mai napig; hogy mindezeidig végleg ki nem pusztult körünkből azt elsősorban is mesés szaporaságának, nem pedig a vadvédelemnek kell betudnunk.

Az északi népek közül: a skandinávok, a brittek és a skótok régen alig vetettek ügyet a nyúlra, legalább prehistorikus konyhahulladék leleteikben, a kőkőkemőddingerekben, nyúlcsontoknak nyomára eddigelé nem akadtak. A tőlünk északra lakó népek közül a lappföldi ma is megveti a nyúlhúst, holott főként hónyúlban bőséges része akadna.

A czölöpépítmények korában sem tartozott a nyúl a kedveltebb fogyasztási cikkek közé; legalább a svájci tavak mentén fölfedezett czölöpépítmények egykori lakóinak hulladékfélei között nyulak maradványára nem akadtak.

Az indogermán népeknél, ha nem is fogyasztási cikként, de áldozati állatként több helyütt szerepel a nyúl. Az ó-brittek vallási miszteriumainál a «*ceridwen*»-eknél jelentős szerepe jut a nyúlak; rendszerint az áldozati nyúl futásából következettetek egy-egy harcz kimenetelére. Wales kelta eredetű őslakói, a kymrek megvetéssel szólnak a nyúlról, mivelhogy nemét lépten-nyomon változtatja; azért NEHALENNIA istennőjük tiszteletére ők is nyulat áldoztak, akkor, ha bőséget, szopora istenáldást kértek tőle. Az ó-germánok tavasz beálltával a nyulak kultuszának szánták a hímes tojást, mint a termékenység szimbolumát, a tojásokat pirosra festették, mivel szerintük is a piros

az öröm színe. A nyulaknak imputált tojásokat az ó-germánok OSTARA istennő ünnepeinek szentelték. Hihetőleg innen maradt fenn husvét-Ostern elnevezésük is. Az angolszász népek mítosza szerint a husvéti nyúl eredetileg szárnyas volt, csakis OSTARA változtatta át nyúllá, meghagyván neki «tojó» képességét. Egyébként a nyulak tavasz-kultusz eredetére már a hindu mítoszban is ráakadhatunk.

Ős magyar eleink a bölényt, a medvét, a vadkant és a királyi szarvast részesítették csupán figyelemben s így a gyávának tartott nyúllal alig törődtek, melyet egyébként a föld egyszerű jobbágya sem méltatott valami nagyobb figyelemre.

Az egyes népek vallási kultuszában oly nagy szerepet betöltő nyúl körül a néphit s a babona is, az idők folyamán sok mindenfélét összehordott.

Szászországban ma is azt tartják, hogy egy a községbe tévedő mezei nyúl a tűzveszedelem előhírnöke. A frankok földjén, az elhaltak kóborló szellemei, a néphit szerint, nyulak alakjában szaladnak éj idején ide s tova.

A szerelmi bűbajos szerek között is jelentős szerepük jut a nyulak egyes részének. Nyúlszőr, nyúlháj, nyúlvelő, nyúlcsont, nyúlürülék, mindmegannyi csodaszer a föld nem egy tájékán még manapság is. Különösen erősen izgató hatást tulajdonítanak a nyúlzsirnak, az «*axungia leporis*»-nak. Vérzések elállításához nyúlszőr-csomókat használnak. Puha szőrű nyúlőrbe göngyölgetik a csúszosok és köszvényesek fájós tagjait is. A nyúlvelőt csecsemőknek adják, hogy fogzás idején kevesebb fájdalommal törjön elő fogazatuk. A nyúlláb a kólíka, a nyúltüdő a fagyás elleni óvszer. Az Unió feketebőrű polgárai a szárított és porrá tört nyúlgyomrot általános hatású csodaszernek tartják még manapság is. Legnépszerűbb írójuk CHANDLER HARRIS hasábot írt össze a nyulaknak imputált csodaszerek hatásáról; maga a világirodalom is talán köteteket tudna erről összeírni.

A sali-törvény szerint, ha valakit «nyúl» névvel illettek, az becsületsértést képezett; az idevágó törvényszakasz azt mondja: «*si quis alterum lepore clama verit*»), az büntetésben részesül.

A spanyol inquisitio kínzó eszközei közt is szerepel a «spékelt nyúl»; egy éles szögekkel kivert vashenger, a melyet az áldozat hátán ide-oda hengergettek.

Hogy a fiatalabb nyulak húsa kétségtelenül ízesebb, azt már egy a középkorból fennmaradt régi francia közmondás is megőrököti e szavakban:

«Les vieux lièvres et oisons,
Sont un viande de démons».

A «nyúlszívű» lekicsinylő jelző hazánkszerte eléggé közmondásos, csak úgy, mint a költő szava szerint a «gyáva nyúl», a melyet Hunnia párducza «nem szív!»!

Kétségtelen sokoldalúság tehát az, a mely közkedvelt, ízes húsú mezei nyulunkat, az idők folyamán, kultuszának arra a magaslatára emelte, a melyet népszerűsége révén világszerte mind e mai napig betölteni képes is volt.

KÉPEK PARAGUAY ÁLLATVILÁGÁBÓL.

Írta: ANISITS IZABELLA.

TALÁN SEMMIT SEM sajnálok annyira, mint azt, hogy tizenhétévi délamerikai tartózkodásom alatt alig tettem állattani megfigyeléseket, pedig ilyen vizsgálódásokra talán seholsem nyílik lépten-nyomon több alkalom, mint ott. A fű, a fák, a levegő, a víz, a lakóházak falai stb. mindmeggannyi tele van állati élettel; ha pl. hirtelen kinyitjuk az ablakot, tanácsos a fejet hátrakapni, mert könnyen orrunkra pottyanhat egy jól kifejlett skolopendra — százlábú, vagy pedig szép holdvilágos este fák között sétálván, gyakran valami száraz ágnek vélt valamire lépünk, mire az lábunk alatt megmozdul, majd sietve a fák közé menekül az este élleme után járó ártalmatlan rózsaszintestű és fekete fejű s farkú «mboi tata» (mboi = kigyó, tata = tűz), melyet a paraguayiak roppant mérgesnek tartanak. Már nem olyan tanácsos a «kvürürü-ó»-nak (*Bothrops alternatus*) nevezett rozsdafoltos kurtakigyónak a derekára hágni, ez, ha forró száraz északi szelek fújnak, kifelécszik a meleg déli órákban akár az utcza hosszába is, hogy a napon sütkérezzék.

Kertünkben, mely európai fogalmak szerint akár erdőnek is beillenek, séta közben gyakran egy-egy pálma nem éppen karcsú törzséhez támaszkodtam, vagy azt átkaroltam, de ijedten kaptam is ám vissza kezemet, mert nyüzsgött-mozgott rajta a sok ezernyi élő apróság, melyet különben csak az éles természetbúvári szem tud rajta felfedezni, a laikus csak a nagyobbját veszi észre. Itt találjuk a furcsa rozsdavörös-testű ugrópókot, mely a fa törzséhez lapított testéhez kettesével négyfelé elhelyezett nyolcz lábával minden irányba tud szaladni, hátrafelé, mint a rák, féloldalt, mint a tengeripók, ügyesen elkerülvén mindig a gyűjtéshez használt üvegcese nyílását. Ugyancsak itt találjuk a fa törzséhez csalódásig hasonló színű lepkéket, ezeket azonban csak akkor vesszük észre, ha már fölrepülnek, továbbá számtalan kabócát (chicharra), átalakulásuk minden fokozatában, álczát stb. és száz meg száz nyílást, melyek a fa törzsében tanyázó méhek és darazsak fészkéhez vezetnek, melyekbe lakóik szorgalmasan gyűjtik a mézet. De hát ezekről sokat nem mondhatok el, mert nem csak a megfigyelésükben vagyok laikus, hanem más elfoglaltságom miatt azokat csak úgy futólag és véletlenül láthattam.

Mint zeneértőt, sokkal inkább érdekelt a délamerikai állatok hangja. Általánosan elterjedt nézet az, hogy a forró égöv madarai csak rikácsolni tudnak — ez pedig merőben téves, van ott éneklő madár elegendő, de még a békák és a rovarok is olyan hanggal megáldottak, hogy némely hangtalan fővárosi primadonna is tanulhatna tőlük. Az éneklő madarak közül különösen a guarami nyelven «gyra-hú»-nak (gyra = madár,

hú = fekete) nevezett madarak éneke gyönyörű. Ezek csapatosan élő, fénylő szénfekete tollazatú madarak, melyek közül egy nagyobbat, a «gyra-hú guazú»-t (*Cassidix oryzivora*) és egy kisebbet, a «gyra-hú chico»-t (*Cassicus albirostris*) nagyon kedvelik és csapatosan is tartják kalitkában, daczára annak, hogy a fogságot nem tűrik és csak hamar elpusztulnak. E madarak mielőtt az éneklésbe kezdenek a galambok turbékolására emlékeztető hangokat hallatnak. Van azután többféle rigó (*Conopophaga leucomelas* és *rufiventer*, *Mimus modulator*), ezeket spanyolul mind csak «zorzal» (rigó)-nak nevezik, énekük és kinézésük olyan, mint a mi rigóink-é. A pinty-félék közül a barna «corbatito» (*Sporophila collaria*), melynek nyakát fehér nyakkendő díszíti, egy kis ökörszem és több fajta «cardinal» (*Parvaria cucullata* és *chrysomitris*) piros fejfel és bóbitával, nagyon szépen énekelnek. Nem annyira igénytelen énekük, mint inkább szépségükért kedvelik a néhány nap alatt a kalitkában elpusztuló gyönyörű tűzmadarakat (gyra-tata), melyek hímjének vérvörös fényes tollazata a nap fényében szinte lángol, a nőstények sötétebbek, barnás-vörösek; ezek nyáron az őserdőkben tanyáznak és csak az esős időszakban (tél) jönnek az emberlakta helyekre.

Legszébben egy lappantyú, Paraguay nemzeti madara az «urutau» (*Nyctibius jamaicensis*) vagy a mint az indiánok nevezik, a «maimingué» (maimin = öregasszony, gué = volt) énekel. Nincs Paraguayban jó hazafi, a ki ne ismerné az e madárról szóló szép szomorú dalt: — «Llora, llora Urutau, en el árbol del Yatay, ya no existe Paraguay!» Olyan panaszos, olyan fájdalmas a madár éneke, mely fuvola, ének és zokogás vegyüléke, hogy a ki egyszer hallotta, sohse felejtí el. Végtelen tiszta, lágy és magas, hosszasan elnyújtott fuvolahangon kezdí, majd fokozatosan lejebb-lejebb szálló és szépen összeolvadó öt különböző hangon folytatja és a kezdőhang oktávján panaszos kettős jajjal végzi énekét. Az urutau kerüli az emberlakta vidékeket és csak a sűrű őserdőkben tartózkodik, a hol nem háborgatják, innen van, hogy sok idegen évekig nem hallja énekét, magam is csak ottlétem 17. esztendejében hallhattam meg. Egy reggel titkolódzó arcczal jelentette peónunk (férfiszolga), hogy a mult éjjel a kertünkben hallotta sírni a maiminguét. Nagy eset ez! Persze a következő éjjel az egész ház lakói ébren töltötték — és csakugyan, úgy éjfel felé messziről, mindinkább közeledve hallottuk a csudálatos hangokat. Magam ágyban ülve, egészen megbűvölve és könnyekig meghatva hallgattam a félórahosszat is elsírdogáló madarat, mely egy-egy kiáltás után kis szünetet tartott. Énekében csak néhány éjjelen át gyönyörködhettem, mert a fivérem a madarat egy pálmáról, a mint kesergett lelötte, hogy preparálva a Magyar Nemzeti Múzeumnak elküldhesse. Paraguay lakói nagyon rossz néven veszik, ha az ő nemzeti és majdnem szent madarukat megölik és a népmonda szerint, arra, a ki megöli és családjára szerencsétlenséget hoz. Ránk szerencsétlenséget ugyan nem hozott, hanem nem-sokára el kellett hagynom a csodaszép országot és egy évre rá a fivérem is elköltözött onnét.

Egy másik, szintén éjjeli madár, a guarami indiánus nyelven «ibýau»-nak* (*Nyctibius grandis*) nevezett lappantyú, mely naplemente után gyorsan, zajtalanul és alacso-

* Olvasd: ivigyá-ú.

nyan, közel a földhöz, repül a sűrű fák között, következő énekét pedig egész éjjel hallatja: huiy-tyú-tyú-tyú.

Különös madár a félig gólya, félig gém-féle «sarria» (*Cariama cristata*), melyből anyámnak is volt egy példánya, melyet kis korától nevelt föl. Ezt apró koczkákra vagdalt és egyenként káposztalevélbe göngyölt hússal tartotta jól, máskép nem is ette meg a húst, csakis ily drága hüvelyben, — mert a káposztalevél legalább is van olyan drága Paraguayban, mint Debreczenben az ananász. Mulatságos madár volt ez a sarria, mely a Miska névre hallgatott, — természetére nézve dühös és harczias, minden perczen csatárakész, — menekült is előle kutya, macska, cuati, mosómedve és egyéb háziállat, mert a küzdelemből mindig ő került ki győztesként, pedig fegyvere csak a lába volt, melylyel hatalmas rúgásokat osztogatott. Kisebb állatot, egeret, erszényes patkányt, varangyos békát, kigyót, gyíkot, csigát, csőrével csapott teljes erőből a földhöz, míg azok kimultak, vagy eltörték. Komikus volt nézni, a mikor köveket csapott ádáz dühvel a földhöz és ha ezek össze nem törtek, dűhe mindjobban fokozódott, végre már csak lábával rugdalta azokat. Hanem aztán mikor nyert csata után hosszú nyakát összehúzta, csőrét iszonyúan föltátva az égnek irányította és öblös torkából hangját hallatta, menekültünk ám mi is a közeléből, mert féltettük fülünk dobhártyáját a megrepedéstől. Micsoda hang szállt ki onnét! Egy teljes Wagner-zenekar összes trombitása legyőzve tette volna le hangszerét e hangok hallatára. Szegény sarriát veszekedő természete vitte a halálba, egy szép napon egy nálánál is harcziasabb kutya kettéharapta a torkát, úgy hogy már csak hörögve sietett haza, hogy néhány perc múlva kimúljon.

Kedves kis madár a mi büdösbankánkra emlékeztető «piriritá», «pirincho» vagy «guira-guira» (*Phileleptis guira*), mely csapatosan jár, a legmagasabb pálmákon fészkel és örömeiben-haragjában bóbítáját felborzolja. Nincs ház, melynél csomó papagály mellett néhány piriritát ne tartanának háziállatként. Szárnyuk végét kissé lenyesik és így tartják, hogy el ne repüljenek. Vigan szaladgálnak mindenfelé, bogarat, férget, ételhulladékot elkapkodván és ragaszkodván az emberhez, annak fejére, vállára szállnak. Jó barátságot kötnek a házi négylábuakkal is. Ragaszkodásuk okozza többnyire halálukat, mert mindenütt lábatlankodván, könnyen agyontiporják, vagy valamely irigy kutya, melylyel az ételt barátságosan akarták megosztani, harapja el a torkukat, melyben egész zenekar tanyázik, — szarkacsergés, gerliczebúgás, pörölő sikoltozás és hosszasan elnyújtott éles jajgatás, már a mint és a hogyan kedélyállapota kívánja.

A paraguayi embernek minden állat énekel; «canta el gallo» (kakas), «canta la sarria», sőt ha a nagyon meleg időt jelezni akarja, azt mondja, hogy: «ya canta la chicharra». Igazuk is van, mert ott a kakas is nemcsak kukorékol, hanem utána félig hörgő, félig hortyogó hangon helyes postludiumot vág ki. — Hát még a békák! — azok karéneke még csak furcsa! A sok brekegés, retyegés, ümmögés, vartyogás mellett még valóságos csecsemősírást-rívást is produkálnak, — a mit eleinte semmiképp sem akartam elhinni, de elvégre is arra a meggyőződésre jutottam, hogy a jószívű gólyák valószínűleg a paraguayi tavak- és mocsarakból halászszák ki a világ fenntartásához szükséges gyermeksereget.

A chicharrák a legmelegebb évszakban szólnak, november elején a siesta táján

elkezdik éneküket, mely eleinte a levelibéka retyegésére, majd a sáska recsegére emlékeztet és aztán hosszantartó éles füttybe megy át. Magánosan nem szólnak, a mint az egyik elkezd, azonnal egész füttykoncerttel felel a többi.

Mielőtt feljegyzéseim végéhez érnék, még egy megfigyelésről akarok említést tenni és pedig a paraguayi kutyákról, ezek ugyan itt sem énekelnek, de örömlükben nemcsak farkukat csóválják, hanem nevetnek is, vagy jobban mondva vigyorognak, szájuk felső szélét felhúzzák, arcuk pedig valami komikus-barátságos kifejezést mutat és hozzá farkukat csendesen csóválják.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Pézsmatulok-tenyésztés. A sarkvidéki állatvilágnak egyik legérdekesebb faja a pézsmatulok, elég hasznos vad ahhoz, hogy vele betelepítési és tenyésztési kísérleteket tegyenek. A pézsmatulok-tenyésztéssel eddig csakis Svédország kezdett foglalkozni. Dél-Svédországban elsősorban a jámländnorrländi, utóbb pedig a hormfolsi vadtenyésztő-telepeken tetek kísérleteket a Grönlandból átszállított pézsmatulokkal. A behozott példányok 1—2 éves pézsmatulok voltak.

Az első kísérletezések be nem váltak. Az 1900-ban behozott tíz pézsmatulokból csak kettő maradt életben. A kísérletek meghiúsulásának oka nem a klimatikus eltérésekben, hanem egyéb tényezőkben kereshető. A betelepített állatok nagy része ugyanis már az első hetek alatt elpusztult; a hosszas tengeri utat szervezetük szerfölött megsínylette.

Az életben maradt példányoknak a tenyésztőtelep exisztencialiter képes volt mindazt nyújtani, amit az őstthon, az arktikus Grönland nekik nyújthatott. Így nevezetesen különböző olyan zuzmóféléket és aromatikus füvet, melyeknek hazája a sarkvidék s általában az északi övek tájai.

A megmaradt pézsmatulok tehát szépen fejlődtek, sőt már párosodtak is, midőn 1902-ben Svédország e tájékán kiütött a marhavész. A vésznek a pézsmatulok, egyetlen tehén kivételével, valamennyien áldozatul estek. Ma ez az egyetlen pézsmatehén képviseli egyelőre a norrländi telep állományát.

A másik uradalomban, a hormfolsiban egy éven belül elhullott az egész állomány, egyetlen bika kivételével. Az elhullott állatokat az upsalai egyetem boncztoni osztálya vette vizsgálat alá. A bonczolás kiderítette, hogy valamennyi állat egy és ugyanazon májbetegségben hullott el. Lehetséges, hogy a betegség csíráit már Grönlandból magukkal hozták.

Általában a sarki tájakat otthonának valló pézsmatulok ma már nemcsak számban apad, hanem állományában is degeneratív tüneteket mutat, úgy hogy az áttelepítés sikertelenségének okai visszavezethetők talán az általános degenerálásra is. Az állatok degenerálódására kétségtelenül befolyással van a pézsmatulok-csordák izoláltsága. A meglévő amúgy se nagyszámú pézsmatulok-csordák ugyanis egymás közt csodálatos szorososan összetartanak s egyéb csordákkal soha össze nem vegyülnek. Ezt SVERDRUP, a világhírű Fram-expedíció vezetője is ismételtelen megfigyelte.

Ilyen körülmények közt a pézsmatulok felette közel áll ahhoz az időhöz, midőn a szabadon legelésző hatalmas testű állat helyett csupán egyes gyűjtemények tárában fogunk egy-két preparált példánnyal találkozni.

Sólyom.

Új poczok állatvilágunkból. G. S. MILLER a londoni «British Museum» gyűjteményéből újabb több új poczokfajt írt le, ezek között egy magyarországi is van. Ezt az új fajt Hátszeg vidékén gyűjtötte C. G. DANFORD. MILLER *Microtus angularis*-nak nevezi a mezei

pocok rokonságába tartozó és az egyik görögországi fajhoz hasonló állatot. —i.

Vadászok és gyűjtők figyelmébe! A *«Hazai Zoologiai Laboratorium»*, a legmelegebb hónapok kivételével, egész éven át, a legjobb árak mellett vesz preparálásra alkalmas, frissen lőtt emlősöket és madarakat. A gyűjtésre és küldésre vonatkozólag felvilágosítással szívesen szolgál az intézet vezetősége. (Budapest, VII., Damjanich-utca 36.)

Szelid szárnyasok. Ahol az erdők, mezők, gyümölcsösök, általában pedig a gazdaságok környezetének szárnyasai észreveszik, hogy az ember részéről oltalomban, sőt időnként etetésben is részesülnek, hovatovább bátrabban sürgölődnek körülöttünk. Egy-egy eset ugyan csak találóan jellemzi őket.

Erdőszélen, szántásnál dolgozó emberek burgonyát sütöttek, amiből néhány darab a földön maradt szétszórva. Alighogy az emberek megint munkájuk után láttak, seregélyek szálltak a tarlóra s mohón elfogyasztották a megmaradt sült burgonyát.

A burgonyasütés, másod-, sőt harmadnap is többször ismétlődött s a seregélyek is mindannyiszor jelentkeztek a megkezdett csemege körül. Számukra kitett eleségre többé hozzá se nyúltak. A munkások egy-két hét multán elkészültek a szántással, a seregélyek pedig napokon át hasztalan lesték a megkedvelt burgonyát.

Nagyobb parkterületeken, vadaskertekben tanyázó éneklő szárnyasok, hamar megjegyzik maguknak, kivált télen, azokat a helyeket, ahol számukra eleséget szórnak. Első sorban a pinty-félék fognak jelentkezni, hogy bátran lábaink elé szálljanak akkor, amikor eleséget szórunk. Akad köztük olyan is, amelyik a

kiszórt eleségből az otthon várakozóknak is szállít egyet-mást.

Kitett etetőhelyeken legbátrabbak és legfesztelenebbek a harkályok és a czinkék. Tél végére utóbb annyira hozzászoknak az eleséget osztogatók személyéhez, hogy jelenlétekor el se szállanak az elkapott eleséggel, hanem helyben elfogyasztják azt.

Egy légykapó (*Muscicapa grisola*) az elmúlt éven verandánk üvegtábláiról szedegette a legyet és a dongót, holott nem tartozik a bátrabb szárnyasok közé. Egyébként is a verandán, ahol étkezünk, majdnem mindig időzött valaki; ez azonban hasznothajtó munkájában korántsem feszélyezte őt.

Hasonló számtalan apró példa igazolja, hogy szárnyasaink mindenképp igyekeznek meghálálni azt a gondot és oltalmat, amelynek osztályosaivá tesszük őket; egyben pedig alkalmat nyújtanak nekünk egyszerű életükből is sok olyan megkapó vonást ellesni, amelyek egyike-másika néha éppen olyan kedves, mint tanulságos.

Sólyom.

„AZ ÁLLATVILÁG”

A Hazai Zoologiai Laboratorium folyóirata.

Folyóirat az állattani, vadászati és halászati ismeretek terjesztésére.

Megjelenik kéthavonként, eredeti képekkel gazdagon illusztrálva. Előfizetési ára egy évre 5 korona, mely összeg *«Az Állatvilág»* kiadóhivatala címére (Budapest, VII. kerület, Damjanich-utca 36.) küldendő. Telefon: 17-23.

A lap szellemi részét illető küldemények egyenesen a szerkesztőhöz (Csiki Ernő, Budapest, VIII., Magyar Nemzeti Múzeum) intézendők.

HAZAI ZOOLOGIAI LABORATORIUM

Budapest, VII., Damjanich-utca 36. sz.

Tulajdonos: PETE CSONGOR.

A vadászidény kezdetével ajánljuk intézetünket a t. vadászközönség figyelmébe.

Intézetünk *emlős állatokat és madarakat* a legmodernebb követelményeknek megfelelően természetűen, dermoplasztikai alapon és művészi kivitelben preparál, úgy magánosok, mint iskolák és múzeumok részére.

Vállalkozik mindenféle *vadásztrofeák* elkészítésére tartós és szép kivitelben, úgyszintén állati bőröknek szőnyegnek való kikészítésére.

Iskolák, múzeumok részére egész gyűjteményeket szállít, szertárak berendezésére vállalkozik.

A «Hazai Zoologiai Laboratorium»-ban az összes tárgyak dr. MADARÁSZ GYULA, az intézet igazgatójának ellenőrzése mellett készülnek és az intézet a szállított preparátumokért a legmesszebb menő kezességet vállalja.

ELSŐ MAGYAR HANGLEMEZGYÁR

◆ ◆

Egyedüli magyar grammofoigyár.

◆ ◆

Versenyképes bármely külföldi gyárral ::

◆ ◆

Vezérképvislet:
Budapest, IV. ker.,
Eskü-ut 6. szám.
(Klotild-palota).

◆ ◆

Egyedüli magyar hanglemezyár.

◆ ◆

Tessék hanglemez-
:: jegyzéket kérni ::

◆ ◆

Vezérképvislet:
Budapest, IV. ker.,
Eskü-ut 6. szám.
(Klotild-palota).

Pártoljuk a honi ipart!

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.
